

Egenandeler

Sykdom rammer ofte skjevt, mennesker med dårligst økonomi har i alminnelighet mest helseplager. Egenandeler rammer dermed de med svak betalingsevne hardest. Dette kan bidra til at helsetjenesten forsterker, heller enn motvirker, sosiale helseforskjeller. For enkelte pasienter er egenandelene i ferd med å bli så høye at de fungerer som en barriere for å oppsøke lege og få nødvendig helsehjelp. Dagens egenandelsfritak treffer ikke riktig, og det er behov for en utredning av systemet.

Legeforeningen mener:

- Alle skal ha likeverdig tilgang til helsetjenester, uavhengig av personlig økonomi.
- Utsatte grupper må skjermes mot egenandeler. For ungdom, minstepensjonister, rusmiddelmisbrukere og en del personer med kronisk sykdom kan egenandelene føre til at terskelen for å søke legehjelp blir for høy.
- Egenandeler må fjernes for alle til og med 20 år.
- En evaluering av finansiering av helseutgifter, herunder egenandelssystemet, er nødvendig for å se hvordan systemet slår ut for ulike pasientgrupper, slik at ordningen ikke forsterker de sosiale helseforskjellene.

Bakgrunn

Høye egenandeler rammer ofte pasienter med lavest betalingsevne. De har som regel størst behov for å oppsøke og få helsehjelp, og skal være prioritert av helsetjenesten. For ungdom, minstepensjonister, rusmiddelmisbrukere og en del personer med kronisk sykdom kan egenandeler føre til at de lar være å oppsøke helsetjenesten eller hente ut nødvendige medisiner. Bruken av egenandeler i helsetjenesten kan forsterke de sosiale ulikheter som allerede finnes. Noen ser seg tvunget til å velge bort nødvendig behandling av økonomiske grunner. Dette strider mot prinsippet om likeverdig tilgang til helsetjenester uavhengig av personlig økonomi.

Legeforeningen er bekymret over økte egenandeler i primærhelsetjenesten. Dermed forhindres pasientene i å komme i kontakt med førstelinjetjenesten for behandling og videre utredning. Legeforeningen vil advare mot at konsultasjon hos fastlege belegges med økte egenandeler. Egenandeler på helsetjenestens inngangsport rammer vilkårlig når det gjelder prioritering i forhold til medisinske behov. Hvis egenandeler avskjærer muligheten til konsultasjon hos fastlege, vil ikke pasienten få presentert problemet. Prioritering etter behov for videre tiltak i helsetjenesten, blir umulig. Egenandelsbetaling må derfor begrenses i størst mulig grad.

Dagens egenandelssystem er helt frikoblet fra prioriteringsmålene, slik de er formulert i pasientrettighetsloven og prioriteringsforskriften. Systemet er et resultat av enkeltvedtak over en lang periode, og er ikke konsistent. Krav til egenbetaling kan også variere for samme type behandling - avhengig av hvor tjenesten blir utført. For eksempel kan det være knyttet egenandel til poliklinisk behandling mens samme behandling er gratis dersom man innlegges i

sykehus. Legeforeningen mener at det må være et konsekvent forhold mellom hvilke tjenester som er belagt med egenandel og hvilke som er offentlig fullfinansiert.

Veksten i egenandeler har ført til etablering av skjermingsordninger for storforbrukere av helsetjenester, som for eksempel egenandelstak 1 og egenandelstak 2. I dag får over 1,2 millioner nordmenn frikort (egenandelstak 1). Når skjermingsordninger omfatter så mange, er det grunn til å vurdere om egenandelstak 1 er et særlig målrettet tiltak. En evaluering av egenandelssystemet er nødvendig, for å vise hvordan systemet i praksis slår ut for ulike pasientgrupper.

Samfunnspolitisk avdeling

